

Υπόθεση C-81/10 P

France Télécom SA

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Αίτηση αναιρέσεως — Κρατικές ενισχύσεις — Καθεστώς επιβολής του φόρου επιτηδεύματος στη France Télécom — Έννοια του όρου “ενίσχυση” — Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη — Προθεσμία παραγραφής — Υποχρέωση αιτιολογήσεως — Αρχή της ασφάλειας δικαίου»

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen της 8ης Σεπτεμβρίου 2011 . . . I - 12903

Απόφαση του Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα) της 8ης Δεκεμβρίου 2011 . . . . I - 12941

Περίληψη της αποφάσεως

1. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Έννοια — Ειδικό καθεστώς φορολογήσεως επιχειρήσεως που της εξασφαλίζει πλεονέκτημα*
(Άρθρο 87 § 1 ΕΚ)
2. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Έννοια — Ειδικό καθεστώς φορολογήσεως επιχειρήσεως — Αντιστάθμιση της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε εταιρία κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου από υπερβάλλοντα φόρο που κατέβαλε η εταιρία αυτή ως κατ’ αποκοπή εισφορά κατά τη διάρκεια άλλης περιόδου*
(Άρθρο 87 § 1 ΕΚ)

3. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Ανάκτηση παράνομης ενισχύσεως — Ενίσχυση χορηγηθείσα κατά παράβαση των διαδικαστικών κανόνων του άρθρου 88 ΕΚ — Ενδεχόμενη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των δικαιούχων — Προστασία — Προϋποθέσεις και όρια (Άρθρο 88 § 3 ΕΚ)*
4. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Ανάκτηση παράνομης ενισχύσεως — Δεκαετής παραγραφή του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 — Χρόνος έναρξης της προθεσμίας παραγραφής — Ημερομηνία χορηγήσεως της ενισχύσεως στον δικαιούχο (Άρθρο 88 § 2 ΕΚ· κανονισμός 659/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 15)*
5. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Απόφαση της Επιτροπής με την οποία διαπιστώνεται ότι η ενίσχυση είναι ασύμβατη προς την κοινή αγορά και διατάσσεται η ανάκλησή της — Δυνατότητα της Επιτροπής να αφήσει στις εθνικές αρχές το καθήκον του υπολογισμού του ακριβούς προς ανάκτηση ποσού — Παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου — Δεν υφίσταται*

1. Ένα ειδικό καθεστώς φορολόγησεως μπορεί να παρέχει πλεονέκτημα σε επιχείρηση, κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, ακόμη και αν το ακριβές ποσό των χορηγούμενων ενισχύσεων δυνάμει του εν λόγω καθεστώτος έπρεπε να υπολογιστεί βάσει ορισμένων παραγόντων ανεξάρτητων από το καθεστώς αυτό.

Όταν η διαπίστωση ενίσχυσης αποτελεί συνάρτηση ορισμένων περιστάσεων ανεξάρτητων από το ειδικό καθεστώς φορολόγησεως, όπως είναι για παράδειγμα η ενιαύσια καταβολή του φόρου επιτηδεύματος και το ύψος των φορολογικών συντελεστών που ψηφίζουν ετησίως οι

οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, οι περιστάσεις αυτές ουδόλως εμποδίζουν τον χαρακτηρισμό του ειδικού καθεστώτος φορολόγησεως, ήδη κατά τον χρόνο θεσπίσεώς του, ως κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, της θεσπίσεως του καθεστώτος ενίσχυσης, και, αφετέρου, της χορηγήσεως ετήσιων ενισχύσεων δυνάμει του εν λόγω καθεστώτος, το ακριβές ποσό των οποίων αποτελούσε συνάρτηση ορισμένων εξωτερικών παραγόντων.

Σε μια τέτοια περίπτωση, η ύπαρξη πλεονεκτήματος οφείλεται, αφενός, σε ένα σταθερό στοιχείο συνδεόμενο με το

ειδικό φορολογικό καθεστώς που εφαρμόζεται στην οικεία επιχείρηση σε σχέση με το καθεστώς του κοινού δικαίου και, αφετέρου, σε ένα μεταβλητό στοιχείο συναρτώμενο με πραγματικά περιστατικά, και συγκεκριμένα με την ύπαρξη εγκαταστάσεων ή γηπέδων σε διάφορους δήμους και με τον φορολογικό συντελεστή που ήταν εφαρμοστέος στους οικείους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως.

(βλ. σκέψεις 21-23, 27)

2. Όσον αφορά την έννοια της κρατικής ενισχύσεως του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, προκειμένου να αποτραπεί ο χαρακτηρισμός ενός μέτρου ως κρατικής ενισχύσεως, δεν αρκεί να επιβάλλεται στον φορέα υπέρ του οποίου θεσπίζεται το μέτρο ειδική επιβάρυνση, χωριστή και άσχετη με το μέτρο αυτό.

Ο καθορισμός του αν το ποσό του υπερβάλλοντος φόρου που καταβάλλει εταιρία κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου λόγω της υπαγωγής της σε καθεστώς κατ' αποκοπή εισφοράς, αντισταθμίζει τη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία αυτή ωφελήθηκε κατά τη διάρκεια άλλης περιόδου εξαρτάται από την ανάλυση των αντικειμενικών χαρακτηριστικών της κατ' αποκοπή εισφοράς που είχε εφαρμογή και από το ζήτημα αν η εισφορά αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως επιβάρυνση σύμφυτη με το πλεονέκτημα που προέκυψε για την εν λόγω επιχείρηση λόγω της υπαγωγής της στο ειδικό καθεστώς φορολογήσεως. Από το γεγονός και μόνον ότι τα μέτρα της κατ' αποκοπή εισφοράς και του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως θεσπίστηκαν αμφότερα με τον ίδιο νόμο δεν αποδεικνύεται ότι η υπαγωγή της ενδιαφερόμενης επιχείρησης στην εν λόγω κατ' αποκοπή

εισφορά είναι σύμφυτη με την καθιέρωση του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως.

(βλ. σκέψεις 43-44, 48)

3. Λαμβανομένου υπόψη του επιτακτικού χαρακτήρα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων τον οποίο διενεργεί η Επιτροπή, οι επιχειρήσεις στις οποίες χορηγείται ενίσχυση δεν μπορούν να έχουν, καταρχήν, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς νομιμότητα της ενισχύσεως παρά μόνον αν η ενίσχυση αυτή χορηγήθηκε σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τη διαδικασία του άρθρου 88 ΕΚ και υπό τον όρο ότι ένας επιμελής οικονομικός φορέας είναι, υπό κανονικές συνθήκες, σε θέση να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκε η διαδικασία αυτή. Ειδικότερα, όταν η ενίσχυση χορηγείται χωρίς προηγουμένη κοινοποίηση στην Επιτροπή, πράγμα που την καθιστά παράνομη κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ, τότε ο δικαιούχος της ενισχύσεως δεν μπορεί να έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα της χορηγήσεως της ενισχύσεως αυτής.

Επιπλέον, σε περίπτωση κατά την οποία μια ενίσχυση δεν έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, η αδράνεια του θεσμικού αυτού οργάνου ως προς το μέτρο αυτό ουδεμία επιρροή ασκεί.

(βλ. σκέψεις 59-60)

4. Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999, οι εξουσίες της Επιτροπής για ανάκτηση της ενίσχυσης υπόκεινται σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής. Από την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου προκύπτει ότι η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να προσμετράται από την ημέρα κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο. Κατά συνέπεια, το αποφασιστικό στοιχείο για τον καθορισμό της προθεσμίας παραγραφής του εν λόγω άρθρου 15 είναι εκείνο της πραγματικής χορηγήσεως της ενισχύσεως.

Από το εν λόγω άρθρο 15, παράγραφος 2, της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι η διάταξη αυτή, για να καθορίσει την ημερομηνία έναρξης της προθεσμίας παραγραφής, παραπέμπει στον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης στον δικαιούχο και όχι στον χρόνο θεσπίσεως του καθεστώτος ενισχύσεων.

Συναφώς, ο καθορισμός της ημερομηνίας χορηγήσεως μιας ενισχύσεως μπορεί να ποικίλλει αναλόγως της φύσεως της επίμαχης ενισχύσεως. Επομένως, στην περίπτωση πολυετούς καθεστώτος που χαρακτηρίζεται από καταβολές ή από περιοδική χορήγηση πλεονεκτημάτων, η ημερομηνία εκδόσεως της πράξεως που αποτελεί τη νομική βάση για τη χορήγηση της ενισχύσεως και η ημερομηνία κατά την οποία το πλεονέκτημα θα χορηγηθεί πράγματι στους δικαιούχους ενδέχεται να απέχουν πολύ χρονικά. Σε μια τέτοια περίπτωση, για τον υπολογισμό

της προθεσμίας παραγραφής, η ενίσχυση πρέπει να λογίζεται χορηγηθείσα στον δικαιούχο μόνον κατά τον χρόνο που αυτός πραγματικά τη λαμβάνει.

(βλ. σκέψεις 80-82)

5. Η αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία συγκαταλέγεται στις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, απαιτεί οι κανόνες δικαίου να είναι σαφείς και ακριβείς, τα δε αποτελέσματά τους να μπορούν να προβλεφθούν, για να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να προσανατολίζονται όταν βρίσκονται σε έννομες καταστάσεις και σχέσεις που καλύπτονται από την έννομη τάξη της Ένωσης.

Στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, καμία διάταξη του δικαίου της Ένωσης δεν απαιτεί από την Επιτροπή, όταν διτάσσει την ανάκτηση ενισχύσεως κηρυχθείσας ασύμβατης προς την κοινή αγορά, να καθορίζει το ακριβές ύψος της ενισχύσεως που πρέπει να ανακτηθεί. Αρκεί η απόφαση της Επιτροπής να περιέχει στοιχεία βάσει των οποίων ο αποδέκτης της να μπορεί να καθορίσει ο ίδιος, χωρίς υπερβολικές δυσχέρειες, το ύψος αυτό.

(βλ. σκέψεις 100, 102)